

Domini) «*en*» l'any del Senyor'. (En fa una nova interpretació en parlar de l'Univers [v. § 2.5]).

6.4.4. Les cometes

Les cometes, que poden ser *baixes* (« »), *altes* (“ ”) o *simples* (‘ ’) i que s'usen en aquest ordre quan cal escriure'n en un fragment tancat per unes altres cometes, inclouen un passatge dins un text o el títol d'una part d'una obra, i posen en relleu un mot o una expressió, o n'indiquen un ús connotat o el significat (en aquest darrer cas, exclusivament entre cometes simples): *La nostra divisa és «Avant i fora». Li vaig dir: «El professor ha dit que «film: vol dir «pel·lícula»».* » La prosa «El fanal de la cantonada» pertany al llibre *Les bonhomies.* «La Cua de Palla» és una col·lecció de novel·la negra. L'autor escriu el mot ànima, del ll. ANIMA, primitivament [aire, alè, buff].

7. ELS TIPUS DE LLETRA

7.1. LA LLETRA MAJÚSCULA

El fet que la *lletra majúscula* (dita també *lletra versal* o *versal*, o simplement *majúscula*) sigui més gran que la *lletra minúscula* corresponent permet de destacar en una frase els mots que en porten (cf. § 2.1, especialment el quadre IV.1).

Escriure la lletra inicial d'un mot en majúscula pot tenir dues finalitats: denotar que comença una frase en uns contextos determinats (*funció demarcativa*) i identificar els termes i les expressions als quals volem atribuir la categoria de nom propi (*funció distintiva*).

7.1.1. La funció demarcativa de la majúscula

Les majúscules amb *funció demarcativa* singularitzen un mot per la posició que ocupa en el text. S'escriuen amb la inicial en majúscula les paraules que es troben a l'inici de paràgraf i les que segueixen signes de puntuació que marquen pausa major (el punt, els signes d'entonació, els punts suspensius que marquen el final d'una oració o d'un fragment): *Ja en tinc prou. Me'n vaig. Saps què et dic? Que no et vull veure més. Prou! No he robat res! Tothom és igual segons la llei. (Però uns més que altres.) Ho diu el*

refrany: «**P**agant, sant **P**ere canta**»**. No ho veig clar **.. D**e tota manera, hem de tornar a parlar-ne.

7.1.2. La funció distintiva de la majúscula

Les majúscules amb *funció distintiva* singularitzen un mot per la seva pròpia naturalesa. S'escriuen amb la inicial en majúscula els casos següents:

a) Noms propis de persona, divinitats, llinatges, renoms, etc.: *Enric Prat de la Riba, Jehovà, els Rius, Martí l'Humà, el Timbaler del Bruc*.

b) Noms propis d'animals i plantes singularitzats: *el goril·la Floquet de Neu, el Pimpoll, el Pi de les Tres Branques*.

c) Noms propis d'objectes singularitzats i de vehicles (trens, naus, aeronaus, etc.): *l'Excalibur, el Tramvia Blau, l'Sputnik*.

d) Marques de productes i denominacions oficials d'origen: *un Renault, Peix Blau de Tarragona, Torró de Xixona*.

Les denominacions genèriques que procedeixen de noms propis (topònims, marques, noms de descobridors o inventors) s'escriuen en minúscules: *un priorat excel·lent, un jeep* (però *un Jeep Cherokee*), *la freqüència en hertzs*.

e) Noms d'institucions, organismes, entitats i empreses: *l'Institut d'Estudis Catalans, el Teatre Lliure, l'Hotel Palace*.

f) Festivitats i celebracions populars: *la revetlla de Sant Joan, Dia de la Música Valenciana, l'Onze de Setembre, Cap d'Any, Nadal*.

g) Fets històrics singulars: *la Revolució Francesa, la Guerra dels Segadors, la Setmana Tràgica, el Maig del 68*.

h) Planetes, constel·lacions i estrelles: *la Terra, l'Óssa Major, la Lluna, el Sol* (però *ulleres de sol, lluna de mel, lluna plena; prendre el sol, estar a la lluna de València*).

i) Topònims i corònims: *Tortosa, Puigcerdà, la Safor, el País Basc, Països Catalans* (cf. *països bàltics, països escandinaus, països eslaus*), *la República Txeca* (cf. *Estat espanyol, la república de Venècia*), *la Costa Brava, l'Orient Pròxim, l'Àsia Menor* (però *l'Àsia central*), *el Tercer Món*.

Els articles, les preposicions i les conjuncions que fan part dels topònims i corònims catalans o catalanitzats s'escriuen en minúscula: *Vilanova i la Geltrú, Castellar de n'Hug, Sant Llorenç prop Bagà, el Caire, la Manxa*. Les denominacions genèriques que, de vegades, acompanyen els noms geogràfics també s'escriuen en minúscula, excepte si aquestes denominacions han passat a formar part del mateix topònim: *l'avinguda Diagonal, la mar Roja, el delta de l'Ebre, l'estany Rodó, la plaça del Diamant, la ronda de Dalt, el raval de Santa Anna* (però *Mas de Barberans, el Pont d'Armentera*). Els articles dels topònims no catalans ni catalanitzats, en canvi, porten la inicial en majúscula: *O Grove, Las Hurdes, La Spezia, Le Havre, Los Angeles*.

j) Noms d'edificis singulars, i denominacions específiques d'estances singulars: *el Palau de la Música, el Pati dels Tarongers, el Saló de Cent, la Casa de Convalescència* (cf. *la recepció, la sala d'actes, etc.*).

k) Formes protocol·làries de tractament: *el Molt Honorable Senyor President de la Generalitat* (cf. *el president de la Generalitat*).

Convé notar també les formes de tractament no catalanes: *Don Joan, Lady Macbeth, Lord Byron, Madame Curie, Sir Arthur Conan Doyle*.

Hi ha dues consideracions vàlides per a qualsevol dels casos anteriors: 1a) quan un mot comença amb un dígraf, només se n'escriu en majúscula la primera lletra (*Guillem, Txad, Llúisa, la ciutat d'en Nyoca*), i 2a) en els mots compostos de grafia aglutinada (o amb guionet), només s'escriu en majúscula la primera lletra: *Euràsia, Sud-àfrica, Vila-seca* (però *Baden-Württemberg, Ferran II de Catalunya-Aragó, Guinea-Bissau, etc.*).

7.2. LA LLETRA RODONA

La *lletra rodona* (o, simplement, *rodona*), de forma circular i dreta, és la que s'empra generalment com a base de la composició de textos. Quan un text és escrit en cursiva, les funcions pròpies d'aquest tipus de lletra són assignades a la rodona: *El número de febrer de Serra d'Or conté articles molt interessants*.

7.3. LA LLETRA CURSIVA

La *lletra cursiva* (dita també *lletra itàlica* o *itàlica*, o simplement *cursiva*), inclinada cap a la dreta imitant més o menys la lletra manuscrita, s'empra per a destacar determinades paraules dins del text. S'escriu en cursiva per a indicar que es reproduïx una paraula, un fragment o un text com apareix en un altre context (títols d'obres, de publicacions, etc.) i per a conferir èmfasi (textos objecte de consideracions metalingüístiques, mots clau que es volen destacar, etc.); també s'hi escriuen les paraules o expressions estrangeres i no adaptades al català (noteu que en els exemples següents, en cursiva, figuren en rodona els mots que amb el text en rodona s'escriurien en cursiva): *El Premi Crexells del 1932 va ser atorgat a l'obra Vida Privada. El DGLC és el Diccionari general de la llengua catalana (convé notar que la sigla no s'escriu en cursiva). Com es tradueix ciutat a l'anglès? Treballa en un snack-bar. El dubte de Hamlet, to be or not to be, encara captiva la humanitat*.

Els signes de puntuació s'escriuen en rodona o en cursiva d'acord amb el tipus de lletra emprat com a base del text, però cal tenir en compte que si el signe de puntuació forma part del text en cursiva, s'escriu també en aquest

tipus de lletra: *Hi trobareu l'elefant asiàtic [Elephas] i l'africà [Loxodonta]. Dins de la producció shakespeariana, quin lloc ocupa Macbeth?* *Heu vist l'últim número de Què cal saber?*

Les *crides*, senyals dins un text que remetent a notes o advertiments, es componen en lletra rodona malgrat que apareguin en un passatge en lletra cursiva. En els originals manuscrits i en els mecanoscrits en què no es pot disposar de lletra cursiva, el *subratllat* (—) fa aquesta funció.

7.4. LA LLETRA NEGRETA

La *lletra negreta* (o, simplement, *negreta*), de traç més gruixut que les altres de la mateixa família, s'empra per a destacar i facilitar la localització d'una determinada paraula, expressió, signe o xifra dins del text (capçaleres, entrades de diccionaris, nombres de paràgraf, etc.): *Capítol I. Vegeu l'article fortí del diccionari: «fortí m. Fort petit.»*

La lletra negreta pot ésser també rodona, cursiva o versaleta, segons el context en què es trobi o la funció que hi hagi de fer.

7.5. LA LLETRA VERSALETA

La *lletra versaleta* (o simplement, *versaleta*), majúscula d'igual alçària que la minúscula de la mateixa caixa però idealment amb el gruix de la versal corresponent, s'empra per a escriure les xifres romanes incloses en textos escrits en minúscula, els cognoms dels autors en les notes a peu de pàgina, les bibliografies, els índexs; per a indicar l'ètim, etc. En un text en versaleta, s'escriuen amb majúscula la lletra inicial absoluta i totes les lletres que correspongui d'escriure en majúscula (cf. § 7.1): *FABRA I POCH, Pompeu. Jacint Verdaguer és un gran poeta del segle XIX. El substantiu rosa prové del llatí RŌSA.*